

prof. dr. Radovan Stanislav Pejovnik 42. rektor v letih 2009–2013

Prof. dr. Radovan Stanislav Pejovnik je bil rojen 4. maja 1946 v Dolenji vasi pri Žalcu. Na tedanji Fakulteti za naravoslovje in tehnologijo je leta 1970 diplomiral iz kemije in kemijske tehnologije. Tam je leta 1975 magistriral in leta 1978 doktoriral. Po diplomi se je zaposlil kot asistent na Institutu Jožef Stefan. Akademsko kariero je zgradil na Fakulteti za naravoslovje in tehnologijo, kjer se je zaposlil leta 1975, leta 1982 postal izredni in leta 1989 redni profesor. Med letoma 2005 in 2009 je opravljal funkcijo dekana na Fakulteti za kemijo in kemijsko tehnologijo. Leta 2009 je bil izvoljen za rektorja Univerze v Ljubljani.

Postopek za izvolitev 42. rektorja se je zavlekel. Po večmesečnih zapletih je Senat UL spremenil Statut UL, ki je uvedel nov dvokrožni sistem neposrednih volitev. V svojem volilnem programu je poudaril zagotovitev sistema, ki bi veljal dolgoročno, saj univerza potrebuje predvsem ustvarjalni mir in stabilnost. Pri uresničevanju tega cilja se je moral soočiti s finančnimi rezi na področju pedagoške in raziskovalne dejavnosti. Zaradi teh je bila ljubljanska univerza prisiljena v letu 2012 odsloviti 300 univerzitetnih sodelavcev. Rektor je obžaloval predvsem izgubo dobrih mladih sodelavcev, ki so bili zaradi finančnega stanja prisiljeni zapustiti univerzo, in vseh dobrih pedagogov, ki so bili predčasno upokojeni. Proti takemu stanju je univerza pod vodstvom rektorja Pejovnika večkrat povzdignila glas. Najodmevnejši je bil shod študentov, profesorjev in admin-

istrativnih delavcev pred parlamentom ter sklenitev živega obroča okoli poslopja. Kljub težavam, s katerimi se je soočala, je Univerza v Ljubljani zadostila strogim kriterijem Nacionalne agencije za kakovost in ponovno pridobila akreditacijo za nadaljnjih sedem let. K temu je veliko prispeval nov projekt Kakovost Univerze v Ljubljani. V času rektorja Pejovnika se je začela gradnja Fakultete za kemijo in kemijsko tehnologijo ter Fakultete za računalništvo in informatiko, intenzivne so bile tudi dejavnosti v zvezi z reševanjem prostorskih težav treh akademij ljubljanske univerze.

Po prenehanju rektorske funkcije se je dr. Pejovnik vrnil na mesto rednega profesorja za materiale na Fakulteti za kemijo in kemijsko tehnologijo Univerze v Ljubljani. V svoji bogati karieri je poleg pedagoškega in raziskovalnega dela opravljal tudi številne druge profesionalne aktivnosti, bil član ter funkcionar v znanstvenih in profesionalnih organizacijah ter gostoval na več tujih ustanovah.

Za svoje delo je prejel številne nagrade in priznanja. Univerza v Ljubljani mu je podelila naziv zaslužni profesor (2016) in zlato plaketo »Pro universitate labacensi« (2015), med drugim je postal Ambasador znanosti RS (1994), predsednik Inženirske akademije Slovenije (2013–2017) in prejel častni doktorat Clarkson University iz ZDA (2012).

BIL SEM REKTOR

V času, ko sem deloval kot rektor Univerze v Ljubljani (UL), pa tudi že leto ali dve prej, se je moje življenje močno spremenilo. Čeprav sem bil navajen trdega dela, tudi ob zelo neobičajnih urah, me je vrtinec dogajanj vsrkal in pogosto zahteval še dodatno delo. Ne pritožujem se. Po štirih letih sem se zadovoljen z opravljenim, sicer malo utrujen, a še vedno poln načrtov, vrnil na svojo matično Fakulteto za kemijo in kemijsko tehnologijo (FKKT). O tem, kako sem delo rektorja opravil, pa sam ne bom presojal. To so ves čas počeli drugi, večinoma korektno; o tistih, ki niso bili korektni, pa pripravljam daljši tekst samo na to tematiko.

V prispevku seveda ne bom mogel popisati vseh dogajanj v tem času. Odločil sem le za izbrana poglavja, ki so mi posebej ostala v spominu in so, po moji oceni, zanimiva tudi za širši krog.

Kako sem postal rektor Univerze v Ljubljani

Odločitev za kandidaturo je v meni dozorevala dolgo časa. Dozorela pa je z delom v Senatu univerze, ko sem kot senator in dekan FKKT pogosto nastopal z mnenji in stališči, ki niso bila enaka stališčem takratnega vodstva univerze. Pogosto razpravljanje in celo nasprotovanje predlogom me je utrdilo v prepričanju, da moram vsaj kandidirati za mesto rektorja, če hočem biti dosleden pri zastopanju svojih mnenj in se izogniti obtožbam, da le kritiziram, nisem pa pripravljen sam prevzeti vodenja. Res pa je tudi, da sem se že takrat odločil, da bom rektorski položaj, če bom seveda izvoljen, po enem mandatu zapustil. Pa o tem več pozneje.

Tako so stekli postopki za izvolitev novega rektorja. Marca 2009, torej skoraj natančno s statutarno predpisanim datumom za začetek postopkov (6 mesecev pred iztekom mandata aktualni rektorici), je Senat UL sprejel sklep o začetku volilnih postopkov volitev rektorja Univerze v Ljubljani in imenoval volilno komisijo. Za predsednika komisije je bil

imenovan prof. Bojan Bugarič, njegov namestnik pa je bil prof. Miro Cerar – oba s Pravne fakultete. Po hodnikih so hitro začele krožiti novice, da veljavni postopek, po katerem v prvem krogu volitev volijo vsi na univerzi zaposleni visokošolski učitelji, znanstveni delavci in visokošolski sodelavci ter študentje, ki jim pripada ena petina glasov od skupnega števila glasov visokošolskih učiteljev, znanstvenih delavcev in visokošolskih sodelavcev na posamezni članici, zaradi načina volitev v drugem krogu ni sprejemljiv in ni zakonsko ustrezen. V 43. členu takrat veljavnega statuta je bilo namreč določeno: »Volitve v drugem krogu potekajo v senatu univerze.« Pri dotedanjih volitvah rektorjev se je ob volitvah v senatu že dvakrat zapletlo. Enkrat ob prvih volitvah v senatu nihče od kandidatov ni prejel potrebne večine, ob ponovljenih volitvah pa se je rezultat obrnil tako, da je v prvem krogu poraženi kandidat zmagal in prejel potrebno večino ter postal rektor. V volitvah rektorja v prejšnjem mandatu (2005) pa je poraženi kandidat trdil, da je volitve izgubil, ker so bili študentje na strani kandidatke, učitelji pa naj bi večinsko volili njega. Tega se ob tajnih volitvah seveda ne da niti dokazati niti ovreči. Je pa po volitvah večkrat (tudi javno) zahteval, da se Statut Univerze v Ljubljani popravi in se tudi drugi krog volitev izvede na enak način kot prvi – torej z istim volilnim telesom – vsi zaposleni visokošolski učitelji, znanstveni in strokovni sodelavci ter študentje z 20 % glasov.

Sledilo je kar nekaj mesecev, preden so presekali omenjeni gordijski vozeli. Senat je volilne postopke začel, ustanovljena volilna komisija pa je pod vodstvom kolegov Bugariča in Cerarja soglasno sprejela (na dopisni seji, kar je za takšno odločitev res »unikum«) ugotovitev, da sta Statut Univerze v Ljubljani in Pravilnik o volitvah neusklajena z Zakonom o visokem šolstvu in da je potrebno akte univerze spremeniti tako, da tudi v drugem krogu voli rektorja enako volilno telo kot v prvem krogu. Senat je na seji konec aprila 2009 zadolžil statutarno komisijo, ki jo je dolgo vrsto let vodil prof.

Janez Kranjc, naj pripravi predlog dopolni in sprememb Statuta UL ter Pravilnika o volitvah organov UL, ki opredeljujejo volitve rektorja tako, da bodo usklajeni z Zakonom o visokem šolstvu. Statutar-na komisija je nalogo opravila in senat je na seji v začetku maja 2009 sprejel minimalen popravek statuta, istočasno pa odločil, da se volitve rektorja izpeljejo po veljavnem statutu. Ker senat ni sprejel/potrdil sklepa komisija za volitve, sta 14. maja 2009 predsednik komisije in njegov namestnik izstopila iz volilne komisije. Kmalu se je pokazalo, da je za-plet skrajno resen, saj nihče s Pravne fakultete ni bil pripravljen sodelovati pri delu komisije, ki bi delo-vala na podlagi obstoječega sistema volitev rektorja.

Sledila je vrsta usklajevalnih sestankov, poga-janja s študentskim svetom, sklici in odpovedi sej senata. Končno je 9. junija 2009 Senat Univerze v Ljubljani sprejel spremembe Statuta Univerze v Ljubljani v delu, ki se nanaša na volitve rektorja. 12. junija je v enakem besedilu spremembe in do-polnitve sprejel Upravni odbor UL. S tem so bili izpolnjeni vsi pogoji za ponoven začetek postopkov za volitve rektorja in imenovana je bila nova Volilna komisija za izvedbo postopka volitev, ki jo je vodil prof. dr. Albin Igličar. Najkrajše povedano se po-stoppek volitev v prvem krogu ni spremenil, za drugi krog med dvema najvišje uvrščenima kandidatoma pa je bilo določeno, da poteka z istim volilnim te-lesom kot prvi krog. S tem naj bi odpadle vse mož-nosti nekorektnega vplivanja na izid volitev.

Pri vseh teh postopkih, usklajevanjih in poga-janjih nisem sodeloval, saj sem na 33. seji senata

odstopil kot senator UL. V zapisniku te seje je pod točko 5 zapisano:

Na koncu je senator prof. dr. Pejovnik obvestil se-nat, da odstopa kot senator, ker je bil na senatu fakultete evidentiran za kandidata za rektorja uni-verze in zato ne želi več sodelovati pri delu Senata univerze, ki bo sprejemal različne akte v zvezi s postopki za volitve rektorja, da ne bi s svojim gla-sovanjem vplival na potek postopkov. Dejal pa je, da pričakuje, da bo tudi vodstvo univerze odstopi-lo, če 1. oktobra ne bo izvoljen nov rektor.

Volilna komisija je takoj začela z delom in je na drugi seji (17. julija) ugotovila, da so v predpi-sanem roku skladno z vsemi pravili prijavo oddali štirje kandidati: prof. dr. Jože Duhovnik, ki ga je predlagal Senat Fakultete za strojništvo, prof. dr. Janez Hribar (Biotehniška fakulteta in podpora Se-nata Veterinarske fakultete), prof. dr. Rudi Rizman (Filozofska fakulteta) in jaz (Fakulteta za kemijo in kemijsko tehnologijo ter podpora Fakultete za računalništvo in informatiko). Volilna komisija je zaprosila Študentski svet, naj oblikuje mnenje o kandidatih do 11. 9. 2009, ter kandidate obvestila, da bo javna predstavitev programov kandidatov 3. 9. 2009 na Pravni fakulteti. Programi kandidatov za rektorja so bili objavljeni na internetni domači strani univerze. Volitve so bile razpisane za 21. sep-tember 2009.

V programu dela sem kot kandidat za mesto rektorja v avgustu 2009 pod naslovom *Zakaj sem se odločil za kandidaturo* zapisal naslednje:

Na svoji življenjski in strokovni poti sem do sedaj imel priložnost dokaj dobro spoznati Univerzo v Ljubljani (UL). Na njej sem diplomiral (1970), magistriral (1975) in doktoriral (1978) ter dosegel vse akademske nazive – docent (1978), izredni profesor (1982) in redni profesor (1989). Na UL sem se kot asistent zaposlil leta 1975, nato pa redno delovno razmerje večkrat prekinil, večinoma pa sem ostal zaposlen v dopolnilnem delovnem razmerju. Najdaljša prekinitev je trajala skoraj 17 let, ko sem bil direktor Kemijskega inštituta, Ljubljana (1982–1999), nato pa sem bil še tri leta državni sekretar za visoko šolstvo na Ministrstvu za šolstvo, znanost in šport (2000–2003). Krajše prekinitve so vezane na moja bivanja v tujini; kot doktorand na Inštitutu Maxa Plancka v Stuttgartu in kot go-stujoči profesor na North Carolina State University, Raleigh, ZDA (1987) ter na Tehniški univerzi Gradec, Avstrija (1992). Tudi v tem obdobju sem tesno sodeloval z UL in na FKKT pretežno ves čas predaval. Pomembnejša oziroma vodstvena delovna mesta na UL in FKKT pa sem opravljal od

leta 2003 dalje. Najprej sem bil dve leti prodekan FKKT, nato štiri leta dekan. Bil sem izvoljen za člana Upravnega odbora UL (2005–2008) in senatorja UL (2005–2009).

Opravljal sem še vrsto drugih odgovornih nalog. Vse so našteje v življenjepis na domači strani FKKT.

Menim, da sem z opravljanjem opisanih nalog dobil potrebno znanje za opravljanje nalog rektorja. Star sem 63 let in delo rektorja bi zaključil primerno star za upokojitev. Prepričan sem tudi, da sem se naučil poslušati in slišati ter ustvarjalno voditi in usmerjati delovanje skupine enakovrednih sodelavcev. Prav slednje je po mojem najpomembnejše za bodočega rektorja Univerze v Ljubljani.

In potem se je začel ritual pred volitvami.

Predstavitve kandidatov za rektorja so potekale od 3. septembra dalje skoraj vsak delovni dan in predstavljali smo se na skoraj vseh fakultetah. Samo kolega Rizman je v javnosti objavil, da ima volilni štab in zame je bilo veliko presenečenje, ko sem izvedel, da sta člana njegovega štaba dva kolega z naše fakultete. Še večje presenečenje pa so bile javne objave kolega Rizmana, ki ni prav posebej izbiral besed in je z dokaj ostrim, predvsem pa neakademskim načinom utemeljeval, da po njegovem nisem najprimernejši kandidat za rektorja. Ne vem, ali je tak, politični potek kampanje izbral on sam ali so mu tako svetovali v njegovem volilnem štabu. Danes pa vem, da je imel sicer tiho, vendar pa kar močno podporo takratnega vodstva univerze, pa tudi ene politične stranke. Prav tako so mi prijatelji iz družboslovja sporočali, da sem sicer kar v redu, morajo pa podpreti kolega s področja humanistike in družboslovja. Prijatelji iz naravoslovja in tehnike pa so skoraj zahtevali, da v javnosti odgovarjam na zapise, saj me sicer ne bodo mogli podpreti. Tako izgledi za uspeh pred samimi volitvami niso bili najboljši. Trije kandidati s področja tehnike so pomenili, da si bomo medsebojno močno konkurirali in razdelili glasove z naših fakultet. Smo se pa vsi trije kandidati pred javnimi predstavitvami sestali in se dogovorili, da bomo sicer predstavljali vsak svoj program, ne bomo pa se medsebojno obremenjevali z nekorektnimi napadi. Dogovor smo vsi trije ves čas spoštovali.

Na prvi predstavitvi na Pravni fakulteti smo dejansko predstavili vsak svoja stališča in brez težav odgovarjali na vprašanja, ki jih ni bilo težko predvideti. Na vseh ostalih predstavitvah pa so postajali

pogledi (besede) kandidatov vedno bolj identični in na zadnji predstavitvi že skoraj enaki. Predstavitve so postajale ritual in dvomim, da smo z njimi močno vplivali na mnenje in izbiro volilnega telesa. Študenti sem imel veliko pogovorov in ni me posebej presenetilo, da so na seji študentskega sveta s kar veliko večino podprli mojo kandidaturo.

Odločil sem se, da bom v predvolilnih postopkih postopal strogo akademsko. Nisem se spuščal v javne razprave, saj so volitve rektorja stvar univerze. Strogo sem se držal pravila, da v predvolilni fazi nisem izbral ekipe (prorektorjev) in nisem obljubljal nikakršnih koncesij. O vseh postopkih pa sem si zapisoval najpomembnejše dogodke in »ocvirke«. Ker so vsi osebno obarvani, jih na tem mestu ne bom komentiral, prav tako ne dveh anonimnih pisem niti anonimnih osebnih obtožb, saj so se v času od takrat že izkazale za neresnične, predvsem pa nepomembne. Bolj kot se je bližal dan volitev, bolj je postajalo jasno, da bo zelo verjetno potreben drugi krog volitev in da bo kandidat s področja tehnike, ki bo zbral največ glasov, dokaj resen tekmeček kolegu Rizmanu v drugem krogu. V bistvu je bil prvi krog dejansko izbira kandidata s področja tehnike. To so pokazali tudi rezultati. Ker so volitve rektorja prvokrat v zgodovini univerze potekale v celoti s sodelovanjem vseh visokošolskih učiteljev in s sodelovanjem zastopnikov študentov, se mi zdi prav, da predstavim rezultate in potek volitev malo obširneje.

Rezultati prvega kroga volitev

(povzetki iz zapisnikov volilne komisije)

Na volitvah je bilo 3164 volilnih upravičencev – od tega 2637 učiteljev in 527 študentov. Volitev se je udeležilo 1991 volilnih upravičencev ali 62,9 %,

od tega 1661 visokošolskih učiteljev, znanstvenih delavcev in visokošolskih sodelavcev, zaposlenih na UL s polnim delovnim časom in tistih, ki izpolnjujejo pogoje za člane senata univerze (63 %) in 330 študentov – elektorjev (62,6 % od celotnega števila elektorjev).

Kandidati so prejeli naslednje število glasov:

- a) za kandidata prof. dr. Janeza Hribarja je glasovalo 517 volilnih upravičencev ali 26 % od vseh udeležencev volitev;
- b) za kandidata prof. dr. Jožefa Duhovnika je glasovalo 216 volilnih upravičencev ali 10,8 % od vseh udeležencev volitev;
- c) za kandidata prof. dr. Rudija Rizmana je glasovalo 658 volilnih upravičencev ali 33 % od vseh udeležencev volitev;
- č) za kandidata prof. dr. Radovana Stanislava Pejovnika je glasovalo 573 volilnih upravičencev ali 28,8 % od vseh udeležencev volitev;
- d) 27 glasov ali 0,85 % od vseh glasovnic je bilo neveljavnih.

To je seveda vodilo v drugi krog volitev. Volilna komisija Univerze v Ljubljani je v skladu s sprejetim rokovnikom za izvedbo volitev rektorja na vseh članicah Univerze v Ljubljani razpisala drugi krog za 29. september 2009 v času med 8.00 in 16.00 uro. Do končne odločitve je ostal en teden in v tem času sem obiskal vodstva fakultet, kjer sem dobil najmanjše število glasov, in se ponovno pogovoril z zastopniki študentov. Imel sem dober občutek in bil sem skoraj prepričan, da je bilo najtežje biti izbran za drugi krog. Profesor Hribar, s katerim sva bila vedno izvrstna kolega in prijatelj, in sva to tudi danes, je bil izjemno dober protikandidat in nihče ni mogel napovedati, kdo od naju se bo uvrstil v drugi krog. Zato me ni prav nič presenetil, ko mi je povedal, da so ga zastopniki iz Rizmanovega volilnega štaba vabili za prorektorja v Rizmanovi ekipi. Ponudbo je zavrnil in me o njej obvestil. V drugem krogu volitev sem prejel 985 glasov, 54 % (Rizman pa 850 glasov, 46 %) in 30. septembra pozno popoldne izvedel, da sem bil izbran za 42. rektorja Univerze v Ljubljani. Naslednji dan, 1. oktobra, sta potekala primopredaja poslov in svečani sprejem brucev na Prešernovem trgu. Na trgu sem

brucke in bruce nagovoril s stavkom: »Tudi jaz sem danes bruc – bruc rektor.«

Izbira ekipe

Iz izkušenj sem vedel, da je izbira sodelavcev izjemno pomembna. Pri tem pa seveda nisem mogel delovati povsem v skladu z osebnimi željami, saj sem moral upoštevati splošno znane zahteve, kot so zastopanost fakultet, spolov, zaposlenih na rektoratu, pa tudi medsebojna razmerja izbranih in podobno. Mesto glavnega tajnika je zasedal kolega Miro Pečarič. Ob prvem pogovoru je izrazil željo, da bi se zaposlil kot visokošolski učitelj, ko bo habilitiran. Dogovorila sva se za sodelovanje do habilitacije. Nasledila ga je Andreja Kert, ki mi jo je priporočil kolega Mramor. Obema se zahvaljujem za sodelovanje.

Ker sem bil prepričan, da v rektorjevem kabinetu potrebujem pravnega in finančnega strokovnjaka, sem predlagal spremembo statuta, ki bi rektorju dovolila zaposliti pomočnika za ti področji. Nalogo sta pozneje izjemno dobro opravila Mihaela Bauman in Miro Birk. Njuni nasveti in poznavanje univerze kot celote so pripomogli k dovolj hitri realizaciji sprejetih sklepov in zelo dobri povezavi s tajniki fakultet.

Pri izbiri prorektorjev nisem imel popolne svobode, saj sem moral upoštevati predloge senatov fakultet. Imena kandidatov in kandidatov so senati izbrali, preden so bili znani rezultati volitev. Med predlaganimi sem se najprej odločil, da prorektorica Julijana Kristl nadaljuje prorektorsko delo. V prejšnji ekipi je sodelovala pri izpeljavi bolonjske reforme, zato je bilo najprimerneje, da izvedbo pomaga izpeljati do konca. Nisem se odločil za nadaljevanje dela drugih prorektorjev. Na listi kandidatov, ki jo je potrdil senat univerze, je bil tudi prejšnji prorektor Peter Maček. Ker sem poznal njegov odnos do organizacije univerze kot centralistično vodene s strani rektorata z zelo zmanjšanimi pristojnostmi fakultet, ga nisem videl na mestu prorektorja, in to sem mu odkrito in naravnost povedal. Kmalu sem ugotovil, da je to pri njem sprožilo veliko nezadovoljstvo in zamero, ki jo je kasneje izjemno nekorektno kazal z odkritim nasprotovanjem in ne

vedno točnim ocenjevanjem mojega dela v javnosti. Večje pozornosti pa si ne zasluži, saj je po splošnem mnenju sodelavcev s svojim neobjektivnim delom močno škodoval ugledu Univerze v Ljubljani. Prorektor za finančne zadeve je postal Andrej Kovačič na predlog ekonomske fakultete. Za prorektorja sem sam izbral kolega Miha Juharta in zaprosil Senat Pravne fakultete, naj ga predlaga in s tem potrdi mojo željo. Miha je postal moj najtesnejši sodelavec in na njegove nasvete in napotke sem se lahko vedno popolnoma zanesel. Miha, hvala! Izbor četrtega prorektorja pa je bil ponovno vezan na spremembo statuta. Prejšnje vodstvo je statut spremenilo tako, da je vpeljal prorektorja za finance, ki ni bil nujno redni profesor. Predlagal sem in senat ter UO sta sprejela vrnitev na staro stanje, da mora biti prorektor redni profesor. Poleg tega sem vpeljal mesto prorektorja za umetnost in izbral kolega Aleša Valiča. Hitro smo postali homogena skupina, si razdelili delo in se na kolegijih dogovorili za izpeljavo dogovorjenega. Vsem prorektorjem iskrena zahvala za res korektno in skupinsko delo.

Moram omeniti še dva sodelavca, s katerima sem sodeloval prav vsak dan. Ko sem zjutraj prišel v pisarno, me je pri vratih vedno nasmejana pozdravila Tanja Pibernik. Kar prvi dan delovanja sva se dogovorila, da bo skrbno »čuvala« vstop v rektorjevo sobo, do konca mandata in nato odšla v pokoj.

Bila je izjemna sodelavka in znala ter upala je priti v sobo in reči »rektor, tole pa ne bo šlo« ali »tole pa ni dobro ...« ter v nekaj stavkih dokazala, da je njenemu mnenju treba prisluhniti ali ga pa kar upoštevati.

Ga. Tanja, hvala. Tudi zaradi vas je bilo prijetno vsako jutro priti v službo. In potem je tu še mladenič Gregor Jagodič, ki se je pri nas učil in naučil voditi Službo za odnose z javnostmi. Imel je izredno širok krog znancev in prijateljev med novinarji in naučil se je, kako varovati ugled univerze. Bila sva v stiku vsak dan in sproti reševala tudi kakšen problem, ki ga brez njega ne bi bilo. Ampak rešila sva pa vse.

To je bila ekipa, ki se je tedensko srečevala na rektorjevem kolegiju, na katere je bil vedno vabljen tudi predsednik Upravnega odbora, kolega Dušan Mramor, in vsakokratni predsednik

Študentskega sveta UL. Sestanki kolegija so bili večinoma kratki, dobro premišljeni in namenjeni predvsem izpeljavi nalog.

Ko se danes oziram nazaj, lahko ocenim, da smo bili homogena in prijazna skupina, ki je želela delati dobro in v korist univerze.

Bolonjska reforma

Bolonjska reforma je bila ena od osrednjih točk delovanja rektorata. Čeprav smo se z nastopom mandata znašli v fazi, ko je bila izvedba reforme že blizu zaključevanja, se je zelo kmalu odprlo veliko vprašanj, dvomov in različnih ocen, ki so nas zaposlovali od začetka do konca mandata.

Pa naj najprej podam svoje stališče do te reforme, s katero so se ukvarjale prav vse države znotraj, pa tudi zunaj Evropske unije.

V času od začetka prenove smo se v slovenskem prostoru vedno znova srečevali z razpravami, predvsem pa kritikami na račun novih bolonjskih programov in načinov njihovega izvajanja. Kritike so prihajale tako iz vrst profesorjev, izvajalcev in študentov kot tudi gospodarstva oziroma trga dela. Skoraj nihče pa se ni več ukvarjal s kakovostjo obstoječih programov, z njihovo aktualnostjo in postopkom izvedbe. Nastal je splošen vtis, da bodo novi programi vsiljeni, da se bo kakovost brez dvoma zmanjšala. Vtis je bil napačen. Nihče, verjetno hote, ni naredil analize obstoječega stanja, stanja pred reformo. Obstoječi programi večinoma niso bili prilagojeni razmeram, saj so večinoma nastali v obdobju planskega gospodarstva. Tudi če ne bi bilo bolonjske reforme, bi univerza morala celovito spremeniti obstoječe programe in se v celoti posvetiti kakovostnemu izvajanju. Od kod torej ta v bistvu poenoten odpor?

Moram pa tudi takoj ugotoviti, da sama izvedba reforme ni bila najboljša in je povzročala in povzročila nepotrebne zaplete. Na UL pred začetkom reforme žal ni bilo skupne odločitve o enotni strukturi študijskih programov, zato so se uveljavili vsi mogoči modeli in trajanja, ki jih je omogočil zakon o visokem šolstvu. Posledično ima UL akreditirane vse vrste študijskih programov, poleg tega pa še skupne študijske programe (»joint programmes«),

ki jih izvajajo članice UL v sodelovanju z domačimi ali tujimi univerzami. Obstajajo pa tudi študijski programi za izpopolnjevanje. Glede na formalne možnosti, so se pojavili različni modeli tudi na primer na eni članici, ki ima zdaj programe po modelu 3+2+3 in 4+1+3 (prva stopnja tri ali štiri leta; druga stopnja dve ali eno leto in doktorat tri leta). Uvedba stopenjskega študija ni najboljša usmeritev za vse študije. Rigidna odločitev prejšnjega vodstva, da ne bo dopuščalo nikakršnih izjem in je v celoti nasprotovalo enovitim magistrskim študijem (5+0), ni bila najboljša odločitev. Enoviti magistrski študijski programi so bili znotraj slovenskega visokošolskega prostora skoraj v celoti prepovedani in stopenjski program je bil vsiljen celo Pravni fakulteti, ki se je neuspešno zoperstavljala nepotrebnemu stopenjskemu študiju. Enoviti programi so bili izpeljani le za naslednje študije: medicina, dentalna medicina, veterina, farmacija, teologija, pedagoška matematika in arhitektura.

Pobuda in priprava prenovljenih študijskih programov je bila v celoti prepuščena fakultetam, znotraj fakultet pa katedram, in najbolj inventivni profesorji so celo samostojno ali skupaj s somišljeniki »izumljali« nove programe. Celovitost prenove so formalno nadzirale tri komisije senata, Komisija za dodiplomski študij in novoustanovljena Komisija za magistrski študij ter Komisija za doktorski študij, potrjeval pa jih je Senat UL. Tam se je pogosto vnela resna razprava in dejansko je senat preprečeval največje nedoslednosti. Ni pa senatu uspelo ohraniti principa »matičnosti« osnovnih ved. Matematiki in fiziki so sicer uspeli v dokaj visoki meri preprečiti izgubo »matičnosti«, biologi, kemiki, ekonomisti, pravniki in ostali družboslovci pa pri tem niso bili posebej uspešni. To so bile glavne slabosti, ki so se neprestano ponavljale. NAKVIS, ki je na koncu podal soglasja za vse programe, pa je delno nekorrektno vpeljal še dodatno napačno informacijo o enormno povečanem številu programov. Jasno je, da se je število programov z uvedbo stopenjskega študija podvojilo. Štiriletni program Kemija, ki so ga študenti zaključili v dobrih šestih letih, se je po bolonjski reformi spremenil v triletni bolonjski študijski program 1. stopnje in dvoletni bolonjski študijski program 2. stopnje. Danes lahko trdim,

da obe stopnji študenti prav tako končajo v povprečju v dobrih šestih letih, ob tem pa imajo novo, peto leto predavanj, ki jih država Slovenija nikoli ni plačala in jih še vedno ne plačuje. Dodatno pa so posamezniki ustvarjali slabo podobo reforme z neprestanim ponavljanjem in z izjavami o pretirano birokratskem postopku priprave programov, ki naj bi od njih zahteval popolnoma nepotrebno izpopolnjevanje neumnih formularjev. Po njihovem naj bi tako univerza kot NAKVIS programe ocenjevala le po birokratski kakovosti njihove priprave. To enostavno ni točno. V javnosti pa še vedno velja negativna ocena reforme in mnenje, da so študijski programi slabši, kot so bili prej. Ta trditev nikoli doslej ni bila v celoti preverjena z ustrežno študijo.

Zato smo v letu 2010 ustanovili **Službo za kakovost, analize in poročanja**, ki je dobila nove pristojnosti in naloge pri vsakoletni samoevalvaciji članic ter pri pripravi skupnega samoevalvacijskega poročila UL, ki je postal del letnega poročila o delu UL.

V programu dela rektorja sem zapisal, da univerza nujno potrebuje Center za razvoj visokega šolstva, ki bi opravljal celovite analize visokošolske dejavnosti. Žal mi ustanovitev (financiranje) ni uspela. Služba za kakovost pa je naredila analizo kakovosti uvajanja študija po bolonjski reformi. Rezultati so objavljeni v knjigi z naslovom *Bolonjska prenova po ljubljansko*: (<https://www.uni-lj.si/elektronske-knjige/01%20Bolonja%20po%20ljubljsko,%20listajoca%20knjiga/Bolonja%20po%20ljubljsko.html>).

Veliko dela, tako pri študiju kot pri celovitem usmerjanju službe, je opravila dr. Janja Komljenovič, ki zdaj deluje na Univerzi v Lancastru, Velika Britanija. Če bo komu od sedanjih ali bodočih rektorjev uspelo ponovno ustanoviti neodvisen Center za razvoj visokega šolstva, naj v vsakem primeru poskuša prepričati Janjo, da se vrne domov in prevzame vodenje. Jaz pa lahko le zapišem: Hvala, Janja.

Tu naj navedem le enega od zaključkov iz knjige:

Ob vseh kritičnih ocenah študentov, na katere se bo UL morala odzvati z ustreznimi ukrepi, naj še enkrat poudarimo tudi posebej izpostavljene pozitivne ocene. UL je visoko zaželeno visokošolska institucija, ki omogoča večini študentov,

da izberejo želeni program študija. Splošno zadovoljstvo s študijskimi programi in predmeti je visoko, posebej pa so študenti zadovoljni s svojimi profesorji. Študenti tudi visoko ocenjujejo izvajanje programov, ki je skladno s programi samimi in brez večjih sprememb, o katerih ne bi bili pravočasno obveščeni. Posebej je razveseljivo, da študenti nekatere fakultete in programe ocenjujejo izrazito pozitivno. Zrelost njihovih ocen pa kaže tudi to, da nekatere fakultete ocenjujejo tako pozitivno kot kritično.

Anketa je bila narejena v letnem semestru 2012. Takrat je bilo v prenovljene programe že

vpisanih skoraj štirideset tisoč študentov in na spletni vprašalnik jih je odgovorilo približno deset tisoč. To daje anketi verodostojnost za prvostopenjske programe, saj je bilo veliko študentov prvič vpisanih v prvi letnik druge stopnje, rezultati za drugo stopnjo pa niso ustrezni, saj se večina predavanj še ni izvajala. Žal anketa ni bila ponovno narejena v zadnjih letih in to je opravek, ki Univerzo v Ljubljani še čaka. Celoviti rezultati so podani v knjigi.

V knjigi pa ni podatkov, ki smo jih kot vodstvo univerze naredili interno. Če strnem ugotovitve zelo na kratko:

1. Izjemno uspešno smo na Univerzi v Ljubljani reformirali doktorski študij. Število doktorskih programov smo zmanjšali za kar petkrat – od 104 programov pred bolonjsko reformo smo jih imeli ob zaključku mojega mandata 21. In še vedno imamo 23 fakultet in 3 akademije. To enostavno pomeni, da je večina doktorskih programov medfakultetnih, kar pa seveda pomeni, da smo v plotove vgradili vrata in jih naredili prehodne. Znaten del k temu uspehu, ki v javnosti ni dovolj poznan, sta prispevali rektorica Kocijančičeva in kolegica Breskvarjeva kot vodja doktorske šole. Hvala obema.
2. Korektno in v skladu s pričakovanji smo izpeljali reformo univerzitetnega študija in vpeljali dvo-stopenjski sistem po anglosaksonskem vzoru. Žal pa nismo imeli dovolj poguma, da bi vse študije osnovnih znanstvenih disciplin pripravili kot enovite magistrske programe in se izognili vsem nepotrebnim »ovinkom« za doseg tega naziva. Samo dejstvo, da več kot 90 % diplomiranih študij konča z nazivom magister, je dovolj, da bi k taki reformi univerza pristopila čim prej.
3. Največja napaka, ki smo jo naredili, pa je, da na magistrsko stopnjo vpisujemo diplomante visokošolskih strokovnih programov skoraj brez vsake omejitve. S tem smo odprli pot za tako imenovani »cik-cak« študij, ki omogoča vrsto izigravanj in brez dvoma zmanjšuje kakovost diplomantov.
4. Visokošolski strokovni programi imajo vrsto pomanjkljivosti. Glavna težava z obstoječimi programi je ta, da po treh letih študija diplomanta ne pripravijo za poklic. Na te programe naj bi se vpisovali predvsem tisti študenti, ki bi želeli preiti v poklic po končanih treh letih študija – torej po prvi stopnji. To se žal ni zgodilo in velika večina udeleženi v tem študiju nadaljuje na magistrski (drugi) stopnji univerzitetnega študija. Prehod iz strokovnega v univerzitetni študij je žal mogoč večinoma neposredno, in tako so programi, namenjeni izobraževanju za poklic, dejansko postali pripravjalnica (in to slaba) za magistrski študij. S tem so izgubili svoj namen.

Ta problem seveda odpira drugo, vsebinsko pomembnejše vprašanje. Ali je sploh mogoče, in še bolj, ali je sploh smotno, da na isti fakulteti z istimi univerzitetnimi učitelji poteka strokovno in univerzitetno izobraževanje? Po temeljitem razmisleku in skrbni analizi sem v drugem letu »rektorovanja«

sklical celodnevni posvet dekanov na temo bolonjskega študija. V uvodnem delu smo se dogovarjali o tem, kaj mora univerza pri izvedbi reforme popraviti, in poslušali, kakšne korekcije so že naredili na fakultetah, ki so v prenavo programov vstopile prve (na primer Ekonomska fakulteta). Tu smo hitro

poenotili stališča. Ugotovili smo, da so programi prenatrpani (preveč izpitov v nižjih letnikih) in da je število izbirnih predmetov preveliko. Zato so bile glavne korekcije narejene z zmanjšanjem obremenitev študenta.

V drugem delu pa sem zelo jasno odprl problem visokošolskih strokovnih programov. Razložil sem temeljne probleme binarnega modela in v razpravo dal predlog, da v okviru univerze ustanovimo dve novi organizaciji – visoko šolo za družboslovje in visoko šolo za inženirstvo kot univerzi pridruženi ustanovi. Visoka šola (»koledž«) za inženirstvo naj bi, na primer, domovala v stavbi bivše občine Vič-Rudnik, kjer bi potekal pouk, vse laboratorijske vaje pa bi izvajali v laboratorijih tehniških fakultet v neposredni okolici. K sodelovanju bi povabili več strokovnjakov iz industrije, jih habilitirali in s svojimi izkušnjami bi študente pripravljali za poklic. Bil sem prepričan, da sem dobro utemeljil predlog in z zanimanjem čakal na razpravo. Ta pa se je obrnila v smer, ki je bila daleč od pričakovane. Dekani so brez izjeme, sicer vljudno, a zelo jasno izrazili mnenje, da ideja ni izvedljiva, ker fakultete ne morejo finančno preživeti brez teh programov. Ne bom podrobneje povzemal razprave, ker sem hitro uvidel, da se korenitih sprememb znotraj delujočega sistema ne da izpeljati brez dodatnega financiranja. Idejo še vedno podpiram in trdno sem prepričan, da bi dala dobre rezultate ter preprečila sedanje »cik-cak« poti do ustrezne diplome. Kaj mislim s tem? Dijak se vpiše v srednjo strokovno šolo, s strokovno maturo se lahko vpiše v visokošolski strokovni program in nadaljuje delo na drugi stopnji univerzitetnega študija. Sledi doktorat. Namesto ene (univerzitetne) imamo dve pripravljalnici za drugo stopnjo (univerzitetno in strokovno). Ne da bi se v celoti zavedali, pa za poklic nismo izobrazili kadra z visoko strokovno izobrazbo. To je, po mojem, ključna slabost »bolonjske reforme po ljubljansko«, ki pa je relativno enostavno rešljiva, če bi država za izvedbo našla potrebna (ne pretirano visoka) sredstva, dekani pa pokazali večjo pripravljenost za spremembe.

Resnična in največja težava bolonjske reforme pa je, da država nikoli ni v celoti plačala dodatnega leta (peto leto), ki ga je vpeljala reforma. O tem problemu se veliko premalo govori in piše, lahko

pa vsak ugotovi, da je to res, kar takoj in jasno kažejo letni indeksi financiranja fakultet. Žal pač novinarje bolj zanimajo posamezniki, ki naj bi v dvanajstih letih dodatno zaslužili enormne vsote (skupno preko »enormnih« 150.000 € v desetih letih) ali pa si izplačevali dodatke, zapisane v kolektivni pogodbi, na, po napačnem mnenju ministra, nezakonit način. Zakonito pa naj bi bilo to, da na sklep ministra ni mogoča pritožba. O vsem še vedno potekajo sodni spori. Ko bodo po nekaj letih bodisi zastarali ali pa zavrženi, nikogar več ne bo zanimala usoda tistih, ki so jih s postopki umazali. Umazali pa niso samo njih, ampak tudi in predvsem univerzo, ki je veliko breme reforme izpeljala brezplačno z veliko odgovornostjo in resnično dobrimi nameni in izvedbo. Velika zahvala gre vsem zaposlenim na Univerzi v Ljubljani.

Kaj mi je najbolj ostalo v spominu?

1 Novogradnja UL FKKT in UL FRI

Največji projekt, tako po obsegu vloženih sredstev kot po obsegu vložene dela, predstavlja novogradnja Fakultete za kemijo in kemijsko tehnologijo (FKKT) ter Fakultete za računalništvo in informatiko (FRI). Skupna neto površina stavb znaša 42.046 m² od tega 10.516 m² parkirišč. Celokupna vrednost naložbe je znašala 81.628.958 €, od tega 46.410.765 € iz kohezijskih sredstev (sklad za regionalni razvoj – ERDF), 20.625.722 € iz proračuna Republike Slovenije in 14.565.471 € iz drugih virov. K tej vsoti je potrebno prišteti še sredstva za nakup preko 50.000 m² stavbenih parcel, postavitev mostu preko Glinščice in ureditev okolice. Zgradili smo tri stavbe in ustvarili prostor za bodoči inženirski kampus Univerze v Ljubljani.

Celoten projekt se je dejansko začel pred dvajsetimi leti. Rojstno leto projekta je 1994, ko je bila izgradnja stavbe za FKKT uvrščena v program prioritarnih naložb na področju visokega šolstva. Skoraj deset let so tekale priprave za izgradnjo in v povprečju vsaka tri leta je bila izbrana nova lokacija, ker se je prejšnja pokazala za ali nezazidljivo ali neustrezno. V fazi iskanja je bilo zavrženih vsaj pet potencialnih lokacij. Ko je bil objekt končno

uvrščen v Zakon o temeljnih razvojnih programih na področju izobraževanja (2003), sem bil na fakulteti izvoljen za prodekana UL FKKT za gradnjo. Tega leta smo se dokončno odločili za lokacijo na Brdu. Vsem arhitektom, ki menijo, da se je univerza preselila na prekrasne in urejene pašnike na obrobju mesta in da ni več mestna univerza, pa priporočam, da pridejo na ogled novih stavb. Peš bodo od parlamenta da fakultet potrebovali dobrih 20 minut. Pred začetkom gradnje pa so bila na tej lokaciji močno degradirana poplavna zemljišča. S postopki sanacije in z izgradnjo suhega zadrževalnika na Poti Roberta Blinca smo področje spremenili v prvovrstno okolje in pri tem ohranili naravno okolje, ki ga danes veliko prebivalcev uporablja za vsakodnevne sprehode in rekreacijo.

Končna odločitev, potrjena na Upravnem odboru univerze, pa je bila, da je v projekt vključena tudi FRI, ki je prav tako iskala primerno lokacijo vsepovsod po Ljubljani, a realno zazidljive lokacije ni bilo mogoče dobiti. Kdo je odločil, da bodo na Langusovi zgradili nova ministrstva na prostoru, rezerviranem za razvoj univerze, pa naj se arhitekti in snovalci urbanega prostora v mestu dogovorijo med sabo.

Mestna občina Ljubljana je začela z odkupom zemljišč od lastnikov in sprejela spremenjeni zazidalni načrt za predvideno območje gradnje na lokaciji Brdo. Junija 2005 sta županja Danica Simčič in rektor Mencinger podpisala pogodbo o prodaji skoraj 50.000 m² zemljišč. Za izgradnjo obeh fakultet bi sicer zadostovalo manj kot 15.000 m². Že takrat se je univerza zavestno odločila, da bo nakupila dovolj zemljišč za realizacijo 30 let starega programa o izgradnji biološkega središča (kampus) Univerze v Ljubljani. Sledili so povsem običajni postopki, ki pa so zaradi kompliciranih postopkov vzeli kar veliko časa. Prvi arhitekturni natečaj ni bil uspešen, v drugem pa je po vabljenem arhitekturnem natečaju uspel projekt, ki so ga pripravili Boštjan Kolenc, Mladen Marinčič in Mojca Švigelj Černigoj iz podjetja Arhitektura – Inženiring 4M. Izgradnja stavb za Fakulteto za kemijo je zaradi zahtevnih varnostnih predpisov izjemno težek arhitekturni zalogaj. Pred pripravo projekta smo skupaj z arhitekti obiskali vrsto

novogradenj kemijskih fakultet po vsej Evropi in prepričan sem, da je fakulteta izjemen arhitekturni, gradbeni, energetski in urbanistični dosežek. Hvala arhitektom, ki so naredili res lep, predvsem pa funkcionalen objekt.

Z izgradnjo vseh med seboj povezanih objektov (protipoplavni zidovi, suhi zadrževalnik, ustrezni nasipi itd.) pa je prej degradiran in poplavni del Ljubljane zaživel in postaja znanstveno mesto v mestu Ljubljana. V enoto povezana tehnološki park in inženirski kampus predstavljata popolno novost v Ljubljani. Dodatni botanični vrt in eksperimentalna polja Biotehniške fakultete pa zagotavljajo, da bo novo znanstveno mesto ostalo zeleno in prekrasen del mesta Ljubljana.

V letu 2007 smo začeli z izdelavo projektov in dovoljenj. Gradbeno dovoljenje smo dobili oktobra 2009. Po javnem razpisu smo za gradnjo izbrali konzorcij SGP Pomgrad, Beograd in IMP ter z nosilnim podjetjem (Pomgrad) podpisali pogodbo. Tako kot skoraj vsi javni razpisi, ki so nato za pohištveno, laboratorijsko in računalniško opremo potekali med samo izgradnjo, je tudi razpis za gradnjo moral prestati postopek na državni revizijski komisiji. Ko bi zakonodajalci izpeljali en sam projekt podobnega obsega, bi bili, tako kot sem jaz sedaj, več kot prepričani, da je zakonodajni postopek za javno naročilo nesprejemljivo kompliciran in netransparenten.

Zato smo za spremljanje gradnje imenovali še lasten nadzor, imenovali direktorja projekta, prejšnjega dekana Fakultete za gradbeništvo in geodezijo prof. Majesa (hvala, Bojan), imenovali mednarodni gradbeni odbor in bili vsak dan na gradbišču.

Omenil pa bi rad še izkušnjo o pripravi projekta za Evropsko komisijo. Ker je bila celokupna investicija oziroma nepovratna sredstva iz Bruslja višja od 50 mio €, je projekt obravnavala in odobraval neposredno komisija, usklajevalno delo z direktorati in komisarji pa je opravljala agencija JASPERS (Joint Assistance to Support Projects in European Regions). Glavna naloga JASPERS je pomoč (dejansko nadzor) pri pripravi velikih projektov, ki so sofinancirani iz dveh EU strukturalnih skladov (v našem primeru regijskega in kohezijskega sklada). Obstajajo obširna navodila za

pripravo in navodila, kaj vse mora projekt vsebovati. Zapletalo pa se je predvsem pri zahtevi, kako utemeljiti uspešnost vlaganj (»cost benefit«) v projekt in kako pripraviti indikatorje, na osnovi katerih bo mogoče slediti uspešnost projekta. Danes lahko priznam, da prva verzija predloga projekta, ki smo ga pripravili, ni bila najboljša. Pripombe, ki smo jih prejeli, so bile kakovostne in večinoma utemeljene. Zelo hitro sem ugotovil, da priprava takšnega projekta ni možna brez odlične ekipe strokovnjakov in brez vodje, ki je pripravljen prebirati, popravljati in usklajevati tekste od začetka do konca, in to tolikokrat, kot je potrebno. Organiziral sem ekipo, nosilci pa so bili Mihaela Bauman in Andreja Kert, Majda Širok (ki se je za nekaj časa preselila v pisarne na rektoratu), Niko Zimic z UL FRI in Janez Topovšek z UL FKKT ter Bojan Majes kot tehniški ekspert in usklajevalec tehniškega dela poročila. Sam sem prevzel vlogo vodje projekta in v dobri polovici leta smo s pomočjo vrste kolegic in kolegov izdelali nov projekt. Ta pa je bil resnično dober in odobren s strani JASPERS, direktorata in Komisije EU v rekordnem času. Tako so bili izpolnjeni vsi pogoji za začetek gradnje. Seveda ne smem pozabiti pomoči ministra Gregorja Golobiča in njegove ekipe na ministrstvu. Vsem omenjenim iskrena hvala za njihov trud in veliko zagnanost pri pripravi projekta. Brez njih odobritve v Bruslju ne bi bilo in kemija bi še naprej gostovala na 13 naslovih v mestu, študentje pa bi se dnevno vozili z enega naslova na drugega. Če je to mestna univerza, kot jo utemeljujejo nekatere arhitekturne avtoritete,

se jim zanjo lepo zahvaljujem in menim, da razen prometnih zagat ne prinaša mestu nič dobrega.

Gradnjo smo zaključili v rekordnem času – leto in pol, brez aneksov in s prihrankom (znižano ceno) skoraj 20 mio €. Tudi o tem dosežku ni bilo poročil v javnosti. O kakšnih aferah tudi ni bilo mogoče pisati, saj ni bilo nikogar, ki bi prišel na obisk z aktovko, polno ustrezno natiskanega papirja. Prepričan sem, da s takšnimi nameni hodijo le k tistim, ki so si s svojimi dejanji prislužili potreben sloves. K nam ni bilo nikogar, celo posredovanj ni bilo, kar je tudi mene presenetilo. Res pa je, da sem ob prvem rahlem poskusu nagovarjanja, da je to in to podjetje resnično kakovostno in tako naprej, jasno povedal, da bomo o razgovoru, če ga želijo nadaljevati, napisali zapisnik in ga dali v arhiv in kopijo poslali na ustrezno mesto.

2 Protest pred parlamentom

Po letu 2008 se je finančno stanje UL neprestano slabšalo. Višek pa je bila ugotovitev, da je predlog proračuna za leto 2013 predvideval 16 odstotkov manj denarja za izobraževanje in 20 odstotkov manj denarja za raziskovanje glede na 2011. Zato sem v fazi obravnave proračuna poslance pozval, naj zavrnejo predlagani proračun. Ker so v odborih Državnega zbora vse predloge zavrnil, sem se odločil za javni protest študentov in zaposlenih pred parlamentom. Glavna tajnica Univerze v Ljubljani Andreja Kert je dobila nalogo, da uredi vse postopke prijave protesta na policijo in ustrezne službe, sam pa sem 4. decembra 2012 na zaposlene in študente po elektronski pošti naslovil naslednje pismo:

Študentke in študenti, asistentke in asistenti, strokovne sodelavke in sodelavci, raziskovalke in raziskovalci, profesorice in profesorji, vsi zaposleni.

Pošiljam vam pismo z opisom stanja, v katerem smo se znašli. Če se s pismom strinjate, vas prosim, da to s podpisom potrdite. Podpis je zelo pomemben, saj mi bo dal privoljenje, da govorim v imenu celotne Univerze v Ljubljani.

Univerza v Ljubljani, osrednja slovenska visokošolska organizacija, se je z znižanji sredstev za njeno dejavnost znašla v brezizhodnem položaju. Že z dosedanjimi rezi je bilo delovanje Univerze v Ljubljani resno ogroženo. Napoved novih nižanj v predlogu proračuna za leto 2013 pa dejansko pomeni poseg v samo vitalno jedro ustanove. Opozarjamo, da pristojno ministrstvo za tako drastične

reze ni pripravilo nobene utemeljitve niti analize posledic takšnega nerazumnega varčevanja za prihodnost visokega šolstva. To bi morali narediti. Ne samo zato, ker je takšno »varčevanje« nesorazmerno glede na varčevanje na drugih področjih in še zlasti glede na pomen znanja in znanosti. Tako pa poteka zmanjševanje sredstev ob popolni nevednosti vlade o negativnih posledicah takšnega »varčevanja« v visokem šolstvu in znanosti. Predlog proračuna za leto 2013 pomeni za univerze 16 % zmanjšanje sredstev za izobraževanje in 20 % zmanjšanje sredstev za raziskovanje glede na leto 2011. A v letu 2013 pričanja Univerza v Ljubljani v celoti z izvajanjem 5. letnika bolonjskih programov, kar pomeni znatno povečanje obsega dela in stroškov ob izjemnem znižanju sredstev. Nobena notranja racionalizacija tega izpada ne more nadoknaditi. Tudi za nobeno dodatno preusmeritev sredstev med tržno, raziskovalno in pedagoško dejavnostjo ni več prostora, saj je Univerza v Ljubljani že do sedaj v največji možni meri razporejala sredstva med posameznimi viri in je dejansko »plačevala« javno službo visokošolskega izobraževanja iz virov, pridobljenih na trgu. Poleg tega pa sta zaradi zmanjševanja proračunskih sredstev za raziskovanje ogroženi tako razvojna kot raziskovalna dejavnost univerze.

Ministri v sedanji vladi ter poslanke in poslanci v DZ očitno pozabljajo, da so bili sami deležni kakovostnega in brezplačnega študija na javnih visokošolskih ustanovah. S svojimi sedanjimi dejanji in nesprejemljivimi odločitvami pa dejansko odrekajo sedanjim in bodočim generacijam študentk in študentov priložnost za enakopraven dostop do brezplačnega javnega visokega izobraževanja. Kvalitetno in brezplačno javno šolstvo je nujni pogoj za obstanek demokratične in socialne države, predvsem pa družbe, ki temelji na solidarnosti in spoštovanju vseh ljudi.

Škoda, ki nastaja sedaj, se ne more nadoknaditi v nekih boljših, bolj bogatih časih. Generacije, ki študirajo sedaj, bodo nepopravljivo žrtvovane za slabo domišljene načine »varčevanja«.

Zato odločno nasprotujemo takšni uničevalni politiki. Ne moremo, ne smemo in nimamo pravice pristati na napovedane drastične reze. Takim posegom se moramo upreti, vsi skupaj, tukaj in zdaj. Obenem izražamo našo solidarnost z vsemi javnimi ustanovami, ki so v podobnem položaju, s celotno kulturno sfero ter z vsemi sodržavljanji.

Od Vlade RS pa zahtevamo, da spremeni in zmanjša načrtovana nižanja sredstev v visokem šolstvu za leto 2013. Poslanke in poslance Državnega zbora pozivamo, da zavrnejo načrtovani predlog proračuna.

Prosim, da mi vaše mnenje na zgornje sporočilo posredujete. To naredite tako, da pošljete pismo na elektronski naslov: rektorjevo.pismo@uni-lj.si in v zadevo sporočila zapišete le »Se strinjam« oziroma »Se ne strinjam«. Pod vsebino sporočila lahko obrazložite vaše stališče.

Lep pozdrav, Stane Pejovnik, rektor UL

PRIPIS:

Univerza v Ljubljani želi izraziti svoje nestrinjanje z ukrepi, ki bodo temeljito posegli v delovanje in s tem imeli negativne posledice na celotno družbo. Zato nas rektor poziva na zbor zaposlenih in študentov UL v četrtek, 6. decembra 2012. Zbor je predviden ob 9. 50 uri pred stavbo UL na Kongresnem trgu, od koder bomo odšli pred Državni zbor RS v času zasedanja. Tam bomo kulturno izrazili nestrinjanje in opozorili na škodljive posledice aktualnih sprememb.

Odziv je bil presenetljiv. Najbolje ga ponazori moje drugo pismo z dne 5. decembra vsem zaposlenim in študentom:

Včeraj sem vam poslal pismo, v katerem sem na kratko predstavil finančno stanje naše univerze in visokega šolstva. V njem sem vas prosil za podporo in v manj kot 24 urah je prispelo več kot 11.000 podpisov strinjanja. Podpisi podpore pa še vedno prihajajo. Hvala!

Današnji shod študentov in zaposlenih pred Državnim zborom RS pomeni prvi pomembni korak k ohranjanju kakovostnih javnih univerz. Danes sprejeta amandmaja k proračunu RS 2013 pomenita zgolj omilitev oteženih razmer, nikakor pa ne dokončne rešitve.

V naših skupnih akcijah do sedaj smo bili močni. Še naprej si bomo prizadevali za zagotavljanje ustreznih pogojev za delo, kot tudi za demokratično, socialno in pravno državo.

S spoštovanjem, Stane Pejovnik, vaš rektor

V četrtek, 6. decembra 2012, so se zaposleni in študentje Univerze v Ljubljani začeli zbirati na Kongresnem trgu pred poslopjem rektorata. Pridružil se jim je poln avtobus zaposlenih in celotnega vodstva Univerze v Mariboru z rektorjem Danijelom Reboljem na čelu. Prav tako so prišli na shod nekateri zaposleni in študentje z obeh primorskih univerz. Zbralo se nas je več kot 3000 in mirno ter urejeno smo odkorakali na trg pred parlamentom,

kjer je bilo zbranih še dodatnih 3000 udeležencev. Trg je bil popolnoma poln. Protestu so se pridružili člani Akademskega pevskega zbora Tone Tomšič, ki so se porazdelili med protestnike po vsem trgu in po dogovoru začeli prepevati *Gaudeamus Igitur*. Takoj so se pridružili vsi in po trgu je resnično odmevala akademska himna. Sledil je nagovor predstavnice študentov, ki je prebrala naslednji tekst:

Spoštovani državljani!

Na današnjem miroljubnem shodu smo se zbrali študenti, učitelji in ostali zaposleni Univerze v Ljubljani, Univerze v Mariboru in Univerze na Primorskem.

Predstavniki univerz želimo na naš lasten, akademski način opozoriti na dogajanja v naši družbi.

Povod za današnje zborovanje so nedvomno ostri rezi v javno visoko šolstvo, ki ne obetajo nič drugega kot drastičen padec kvalitete študija in lahko vodijo do propada javnih univerz.

Pristojno ministrstvo in vlada za tako drastične reze nista pripravila nobene utemeljitve niti analize posledic takšnega nerazumnega varčevanja za prihodnost visokega šolstva, znanosti in kulture.

Ministri v sedanjih vladi, poslanke in poslanci, ki pravkar glasujejo o proračunu in bodo z glasovanjem potrdili nesprejemljive sklepe, očitno pozabljajo, da so bili sami deležni brezplačnega študija na javnih visokošolskih ustanovah. Vladna politika ne obeta nič drugega kot konec kakovostnega javnega šolstva in postopni razkroj vseh družbeno tvornih instanc, ki jih le-to omogoča.

Kakovostno in brezplačno javno šolstvo je nujen pogoj demokratične socialne države, predvsem pa družbe, ki temelji na solidarnosti in spoštovanju vseh ljudi. Degradacija, ki jo že nekaj časa doživlja ves javni sektor s šolstvom na čelu, zato pomeni nepopravljivo škodo celotni družbi, ki jo bodo občutile tudi generacije za nami.

Škoda, ki nastaja sedaj, se ne more nadoknaditi v nekih boljših, bolj bogatih časih. Generacije, ki študirajo sedaj, bodo nepopravljivo žrtvovane za slabo domišljene načine »varčevanja«.

Zato odločno zavračamo uničevalno politiko te vlade!

Vse poslanke in poslance pozivamo, da zavrnejo načrtovani predlog proračuna. Zavrnitev bi lahko bila prvi korak k ustavitvi vladnega stampeda v javnem sektorju in oblikovanju dolgoročne

državne strategije razvoja, ki bi na njegovo prvo mesto postavljala ravno znanost, izobraževanje, kulturo in socialo.

Obenem izražamo našo solidarnost z vsemi javnimi inštitucijami, ki se nahajajo v podobnem položaju, s celotno kulturno sfero, ki je bila prva namenjena rušenju, z vsemi državljani in državljanke Republike Slovenije, ki že čutijo negativne učinke vladne politike, ter z vsemi mirnimi demonstranti, ki po mestih po vsej državi izražajo svoje nezadovoljstvo nad to isto politiko.

Slovenske javne univerze izražamo skrb nad nezadostno mero demokratičnosti upravljanja države. Pripravljeni smo bili in smo na dialog z vlado, a žal z vladne strani ni odgovora.

Univerze so bile, so in vedno bodo temelj slovenskega naroda in slovenske države. Zato sedaj predlagam, da zapojemo Zdravljico in se mirno razidimo.

Poziv, naj se protestniki mirno razidejo pa ni uspel. Sam se moral oditi na podelitev nazivov rednim profesorjem Univerze v Ljubljani. Slavnostna seja je potekala v senatni dvorani rektorata v okviru tedna univerze. Študentje so se pričeli zbirati pred parlamentom in obstajala je nevarnost izpadov posameznikov, ki sta jo izvrstno preusmerila kolegica prof. dr. Sandra Bašič Hrvatini in kolega prof. dr. Boris A. Novak. Prijela sta se za roke in pozvala študente, da se jima pridružijo. Naredili so živi krog okrog parlamenta in se po tem spontano in mirno razšli. S tem se je v celoti uresničilo pričakovanje, da znamo protestirati, kadar je to potrebno, in smo pri tem lahko uspešni. Poslanke in poslanci nas niso mogli prezreti in kmalu smo prejeli sporočilo, da sta bila sprejeta dva amandmaja k proračunu in da so univerze prejele dodatnih 16 milijonov €. 7. decembra sem vsem zaposlenim in študentom poslal zadnje pismo in iz njega navajam:

Shod študentov in zaposlenih pred Državnim zborom RS v četrtek, 6. decembra 2012, pomeni prvi pomemben korak k ohranjanju kakovostnih javnih univerz. Na ta dan sprejeta amandmaja k proračunu RS 2013 pomenita zgolj omilitev oteženih razmer, nikakor pa ne dokončne rešitve.

V naših skupnih akcijah do sedaj smo bili močni. Še naprej si bomo prizadevali za zagotavljanje ustreznih pogojev za delo, kot tudi za demokratično, socialno in pravno državo.

S spoštovanjem, Stane Pejovnik, vaš rektor

Proti varčevanju v visokem šolstvu so sicer že v sredo protestirali na zboru zaposlenih in študentov

Ljubljanske filozofske fakultete. Na nesmiselnost načrtovanih rezov v visoko šolstvo pa so s prvim dnevom upora v petek opozorile vse tri univerze. Okrog 80.000 študentov in profesorjev je namreč za uro ali dve prekinilo predavanja ter se pridružilo »prvemu dnevu upora slovenskih univerz«¹ proti dodatnemu krčenju sredstev za visoko šolstvo in znanost. Prikazali so, da ni nobene smiselne razlage za nadaljnje in nesorazmerno krčenje sredstev.

Razmislek o Univerzi v Sloveniji

Pa naj zaključim. Kako naprej sicer ni osnovno vprašanje za rektorja, ki je mandat zaključil. Ampak gotovo drži, da rektor zadnji dan svojega mandata najbolj natančno ve, kaj bi moral početi prvi dan. Isto velja za vse dni po zaključenem mandatu. Lepo vedenje in akademska drža pa zahtevata, da to znanje ne uporabi za poučevanje naslednikov, ki so prav tako, kot je bil sam, soočeni z vrsto dnevnih težav, ki pogosto onemogočijo drzne poglede in ukrepanje. Verjamem, da smo vsi rektorji Univerze v Ljubljani delovali po svojih najboljših močeh v dobro ustanove, ki nam je bila zaupana v vodenje.

Na tej točki pa se moram, vsaj delno, izločiti iz razmišljanj, povezanih samo z Univerzo v Ljubljani. Slovenski znanstveni in visokošolski sistem bi morali obravnavati kot celoto. Pri tem nisem za poenostavljene rešitve, kot so pridruženo članstvo inštitutov v univerzo. To bi mogoče še veljalo za Ljubljano, ni pa rešitev za Maribor. Ponovno bi dobili mastodonta v Ljubljani, ki bi namesto rešitve vnašal v sistem nove probleme. Slovenija je majhna

in to bi nas moralo voditi v izdelavo sistema, ki bi majhnost spremenil v prednost, ki bi na osnovi kakovostnega povezovanja onemogočal nepotrebne in pogoste neumne delitve na osnovi izmišljenih kriterijev. Slovenija je tako majhna, da bi se brez težav dalo povezati vso javno službo na področju raziskovanja in visokega šolstva v povezan sistem z visoko stopnjo avtonomije za tiste dele sistema, kjer je to smotrnno. Kaj bi kazalo povezati? Prav gotovo vse tri javne univerze, zelo verjetno tudi Univerzo v Novi Gorici, ki je glede lastnine celotnega premoženja bližje javnemu sektorju kot zasebnemu. Temu jedru bi priključil tiste javne raziskovalne zavode, ki pretežno opravljajo javno službo. V tak sistem bi spadala tudi oba univerzitetna klinična centra, kar pa bi pomenilo, da morata Ljubljana in Maribor dobiti mestne bolnišnice. Takšen sistem bi seveda zahteval predhodno spremembo Zakona o zavodih, Zakona o visokem šolstvu in vsaj dopolnitev

Zakona o zdravju. Sistem bi se lahko imenoval Univerza v Sloveniji in bi predstavljal osnovo državnega inovacijskega sistema, ki ga sedaj nimamo. Ali smo ravno prav veliki za tak podvig, pa je vprašanje, ki bo ostalo neodgovorjeno, če ne bomo o predlogu vsaj razpravljali.

Namesto zaključka

Celovite ocene o svojem delu v času opravljanja vloge rektorja seveda ne more in ne sme pisati rektor sam. Končno in pravilno oceno vedno poda čas. Mnoge razprave in vprašanja so se odpirala po koncu mandata in mnoga še vedno nimajo vseh potrebnih odgovorov za dokončne ocene. Počasi pa se stvari bistrijo in trdno verjamem, da na koncu vedno zmaga pravilno mnenje. Zato sem se odločil, da bom zapis končal z govorom, ki sem ga imel ob koncu mandata in svečani inavguraciji rektorja Svetlika.

Govor ob kocu mandata

Spoštovani gospod predsednik Republike Slovenije, gospod Borut Pahor, spoštovani visoki zbor!

Štiri leta so minila izjemno hitro, veliko prehitro, da bi lahko izpeljal marsikateri načrt, ki sem si ga zastavil ob začetku mandata. Verjetno pričakujete, da bom nanizal, kaj smo v teh štirih letih skupaj naredil, česa nismo in kako nas pesti finančna kriza. Pa ne bom. Odločil sem se, da bom spregovoril o treh rečeh, ki so me najbolj zaposlovale med mojim madatom: o slabem povezovanju in posledično nepotrebnem drobljenju sil, o ustvarjalnosti-kreativnosti in o prenosu znanja.

Pa začnimo pri prvem. Že dolgo časa se zavedam, da je ena največjih težav, s katero se soočamo v Sloveniji, drobljenje in samozadostnost. Že tako smo majhni, a žal to našo majhnost še nadgrajujemo s slabim sodelovanjem, postavljanjem plotov okrog naših malih vrtičkov in sploh ne opazimo, da smo skoraj v vsaki točki našega delovanja daleč od velikosti, ki bi bila nujno potrebna za uspeh in preboj v evropskem in svetovnem merilu. Žal to velja tudi za visokošolski, raziskovalni in razvojni sistem, ki jih najbolj poznam. Tudi na tem področju je povezovanja bistveno premalo. Pa naj najprej pometem pred svojim pragom. Univerza bi morala biti zgled mobilnosti, notranjega prelivanja znanja, študenti bi morali hoditi na predavanja na različne fakultete vseh slovenskih univerz, raziskovalno delo naj bi potekalo na vseh napravah ne glede na to, ali so v laboratorijih univerz ali inštitutov. Pa smo daleč od visoke mobilnosti celo znotraj posamezne ustanove. Večkrat sem se pošalil, res s precej kislim nasmehom, da so naši profesorji in študenti bolj mobilni v mednarodnem prostoru kot znotraj univerze. Z zadovoljstvom lahko ugotovim, da smo na tem področju v zadnjih osmih letih veliko dosegli na doktorskem študiju. Število doktorskih programov smo zmanjšali za petkrat, da, petkrat – od 104 programov pred bolonjsko reformo jih imamo danes 21. In še vedno imamo 23 fakultet in 3 akademije. To enostavno pomeni, da je večina doktorskih programov medfakultetnih, kar pa seveda pomeni, da smo v plotove vgradili vrata in jih naredili prehodne. Seveda je vsakomur jasno, da je to

šele prvi korak. Kako velik je, nam najbolje opiše dejstvo, da je zanimanje ostalih univerz v naši bližnji in daljni okolici za naš model izjemno. Pa vendar bi se dalo narediti še več. V tako majhnem sistemu, kot je Slovenija, bi morali vsaj javni visokošolski sistem bolj povezati. Naj tudi danes na glas povem, da ne bi odkrili nič posebnega, če bi slovenske univerze povezali v sistem ali mrežo, in takšna slovenska univerza, ki bi kot enakopravne članice povezovala tudi inštitute, bi bila kot University of Slovenia mednarodno ne samo prepoznavna, ampak tudi zelo zelena destinacija za študij.

Sicer pa je temeljna naloga vsake dobre univerze, da vzgoji najboljše diplomante. To je naše poslanstvo: dati študentom čim več znanja in jih čim prej naučiti odgovornosti ter jim omogočiti poiskati primerno zaposlitev. A to ne pomeni, da jih bomo učili tako, da bodo jutri znali delati v tovarni A, B, C. To pomeni naučiti jih, da bodo znali delati 40 let, in to v katerikoli tovarni, na kateremkoli delovnem mestu, da bodo znali zamenjati poklic, če bo treba, da se bodo sprti izobraževali. Naj parafraziram znanega pedagoga Devryja – izobraževanje ni priprava na življenje, izobraževanje je življenje samo. (Education is not preparation for life; education is life itself.) To je naša glavna naloga. Seveda pa univerza ne more popraviti vseh napak, ki nastanejo v fazah šolanja pred univerzitetnim študijem. Ne bom našteval vseh, zelo pa me skrbita dve – skoraj popolno razvrednotenje poklicnih srednjih šol in izjemno pomanjkljiva vzgoja veččin in kreativnosti. Ni slučaj, da smo v našo strategijo do leta 2020, ki smo jo sprejeli lani, zapisali kot naše osnovno vodilo: hočemo biti odlični in ustvarjalni. Zakaj?

Učiti tako, da vzpodbujamo ustvarjalnost, je zelo zapletena zgodba. V bistvu se kreativnost v človeku ustvarja v izjemno zgodnjih fazah razvoja celo ko otroci sploh še ne gredo v šolski sistem. V tej fazi otrokovega razvoja, je bolj treba vzgajati starše kot otroke. Naj to ponazorim s primerom. Analizirali so risbe, ki jih rišejo otroci v različnih starostnih obdobjih. Raziskovalci so ugotovili, da so v predšolski fazi otroci izjemno inovativni, da so njihove risbe domiselne, da imajo neskončno domišljijo. Ko začnejo hoditi v šolo, risbe nenadoma postanejo uniformirane. Ko pridejo v fazo pubertete, vsi otroci rišejo enako, enake rožice, enake hiše, enak sonček, enako luno, nikjer več ni inovativnosti. Kaj smo naredili iz teh otrok? Naučili smo jih misliti enako – uniformno, in če je naša šola taka, je z njo nekaj zelo narobe. Ne trdim, da je povsod tako, omenjena raziskava tudi ni bila narejena v Sloveniji, je pa strašljiva in značilna. Ali ni mogoče, da celotna družba, celoten sistem prehaja v fazo, kjer hočejo bolj vzgajati poslušne kot pa inovativne ljudi. Sicer zelo na glas govorijo o inovativnosti, ampak za oblast je bolj pomembno, da smo poslušni. Nadaljevanje razmišljanja prepuščam vam. Upam, da še ni prepozno. No, za nas, za Univerzo v Ljubljani, glede na zapisano velja, da bomo vsaj do leta 2020 odlični in ustvarjalni.

Jasno pa je, da univerza ne more narediti dobrega diplomanta, če sočasno na njej ne potekajo raziskovalna dela, če sočasno ne rešujemo realnih vsakodnevnih problemov industrije, uprave, zdravstva in vseh ostalih proizvodnih in družbenih podsistemov. Pri tem smo neprestano izpostavljeni kritiki, da nismo uspešni pri prenosu znanja. Pa si zastavimo vprašanje, kaj je prenos znanja. Prenos znanja poteka po veliko poteh, ena od njih je prek diplomantov; ta je daleč najuspešnejša za našo univerzo. Naši diplomanti so uspešni.

Prenos znanja, kot ga razume velika večina ljudi, pomeni, katere patente je univerza prodala, kako so patente z univerze udeležili podjetniki in koliko dobička je kdo imel. To je način, ki je najmanj značilen za univerzo, je pa lahko najbolj viden. Zato tudi pogosto slišimo: univerza oziroma širše akademska sfera ni uspešna pri prenosu znanja. To je seveda res, če prenos znanja razumemo le na opisani način. Ampak prenos znanja je bistveno bolj širok in kompleksen. Če hoče neka država vzpostaviti uspešen prenos znanja, mora razviti uspešen inovacijski sistem. Ena izmed glavnih napak, ki jih je Slovenija v svoji mladi zgodovini naredila, se je zgodila kmalu po osamosvojitvi. Takrat

smo se zelo uspešno, pravzaprav enako uspešno kot Finska in veliko bolj uspešno kot velika večina drugih tranzicijskih držav, prilagodili na nove trge. Zelo hitro smo našli zamenjavo za nezahtevne trge, na katerih je bilo mogoče prodati vse, in uspeli smo na zahtevnih trgih. Toda vse države, ki so nam bile (in so še danes) za zgled, na primer Irska in Finska, so sočasno naredile še en korak: postavile so inovacijski sistem. Tega Slovenija ni naredila, nasprotno, v tistih časih je pričela prevladovati logika zniževanja stroškov, in ta logika je naredila veliko opustošenje po raziskovalnih enotah v gospodarstvu. Namesto da bi gradili inovacijski sistem, smo razgradili razvojni sistem v gospodarstvu, in tega do danes nismo popravili. Kaj naj torej storimo?

Prva stvar, ki jo moramo narediti, je, da razvojno delo vrnemo v gospodarstvo. Trdno sem prepričan, da se slovenska podjetja zavedajo, da brez vpeljave novih izdelkov ne bodo preživela. Zato se zelo hitro spet pojavlja interes za razvojno delo, ampak žal inovacijskega sistema ni. Tega se ne da postaviti brez konsenza in v kratkem času, nikakor ne v mandatu ene vlade. To pomeni, če hočemo v tej deželi postaviti inovacijski sistem, se bodo najprej morali strankarski voditelji katerekoli barve med sabo dogovoriti, da je to tako pomemben korak, kot se je bilo pomembno osamosvojiti in iti v Evropsko unijo. Tega brez konsenza ni mogoče narediti. Pri tem ne mislim na spravo, temveč na preprosto dejstvo, da je za realizacijo potrebnih vsaj 10 let in v tem času se zanesljivo zamenjajo vlade. Na Finskem, na primer, je nekdanji predsednik vlade Esko Aho odstopil, ker se niso držali takšnega konsenza. In če se politične stranke v Sloveniji ne bodo zavedale te nuje, če ne bo zdaj naslednji cilj v Sloveniji vzpostavitev inovacijskega sistema, bomo pač ugotavljali, da nas države, ki smo jim bili desetletja za vzgled, prehitujejo po levi in desni. V tem hipu je daleč najboljši zgled Avstrija, in ne Finska. Avstrija je tako rekoč edina članica Evropske unije, ki se približuje sicer ne-realnemu lizbonskemu cilju – trije odstotki vlaganja v raziskave in razvoj. Pas uspešnih držav, ki so ohranile socialno komponento, bi nam moral postati vzgled. To so Avstralija, skandinavske države, Kanada, to so države dogovora, države, kjer človek resnično udejanja svoja najvišja hotenja.

Pa naj zaključim. Kako naprej sicer ni osnovno vprašanje za rektorja, ki mandat končuje. Ampak v zadnjem času sem večkrat dejal, da rektor zadnji dan svojega mandata najbolj natančno ve, kaj bi moral početi prvi dan. Recept je splošen. Treba je trdo in pošteno delati, s pošteno mislim, biti pošten sam do sebe, predvsem da veš, kdaj česa ne veš. V bistvu je ta ločnica med resničnim vedenjem in mislijo, da nekaj že vemo, zelo pomembna. Hitro smo namreč prepričani in v svojih glavah prehitro verjamemo, da vemo več, kot vemo v resnici. Ko sem prišel na fakulteto na predavanje pokojnega profesorja Brčića, nas je študente na tabli čakal napis: Malo znanja je nevarno. Zelo rad bi ta rek položil na srce vsem, ki kakorkoli odločajo. Tisti, ki odločajo, bi morali natančno vedeti, da je malo znanja res nevarno. Ampak pri odločanju ne mislim samo na politike, mislim tudi na direktorje, pa seveda tudi na nas profesorje.

Preden zaključim pa bi se rad zahvalil vsej akademski skupnosti Univerze v Ljubljani, študentkam in študentom, profesoricam in profesorjem, vsem zaposlenim. Skupaj smo uspeli obdržati dober glas o univerzi in skupaj smo dokazali, da zmoremo. V veliko čast mi je, da sem smel biti rektor naše univerze. Zato: VIVAT, CRESCAT, FLOREAT UNIVERSITAS LABACENCIS!

Ljubljana, februar 2015

PROF. DR. RADOVAN STANISLAV PEJOVNIK

(portret: Klarisa Sipoš)